

BALENDIN ENBEITIA, OMENDUA

Gizona aspaldi jabetu zan ederraz. Griegoak eurak baiño be aurrerago ederbilla asaia zan. Ederrak erdi-zoratua ekarren Platon. Eta Aristotele'k liburu txikia osotu eban, "Estetika" eritxona. Eta olantxe gero, mende ta gizaldietan bizi izan ziran gizaseme jakitunak.

Bai, eten barik itandu izan dau gizonak: "Zer da ederra?" Bear bada gizonak nastu egingo ditu, lur eta izar-auziak, baiña ez dau egundo eder-auzia aztuko. Aldi ta tokiz aldakor ba'dira be, munduko zer askotxo, edertasuna ez da aldakor, naiz eta aldi bakotxak eta toki bakotxak eder ori bere erara artu ta adierazo.

Euskaldunok, ederra, au da, izadikoa ta geuk sortutakoa adierazo al izateko arte-erarik asko daukaguz. Era aparteko bat, ostera, errialde gitxik baiño ez daukana, bertsolaritza dogu guk. Ederra adierazteko era berezi au aspalditik ba-zana —or testigu gure kanta zaarrak—, gaur-egun be ez daukagu makal ez gaixorik. Gaur be bertsolari jaio, zorrotz, bizi ta lirikuak dabiltz gure artean. Olako zerbait ikusi ta entzun genduan aurtengo azaroaren 1'an, Bilbo'ko Arriaga teatroan domekaz, eta Euzkadi osoan urrengo astelenez telebistatik.

Bizkai euskal folklor Alkartek eratu eban Balendin Enbeita bertsolari nekagogorrari egin bear jakon orne-na. Onela iñoan alkartearen orriak: "Bertsolari, idazle eta dantzari abertzale izan zan Balendin Enbeita gogora dezan omenaldi hau Euskal Herriari eskaintzen dio".

Merezi eban omenaldia. Berau, Balendin izan bait da, gerra aurretik beronen aita Kepa Enbeita —gure Urretxindorra— izan zan legez, gerra ostean eusko abertzaletasuna goi-goira jaso ebana, baita Franko'ren agintaldian be, berau izan jakun urte askotan Bizkaiko bertsolaririk errez, ugari ta bizierna, gaurkoai ezertxo be kendu barik.

Urriaren 26'an, egitarauak ekarrenez, astelen illuntzean nik bota bear neban omenerako deia, au da, inauguraziño *pregoia*. Bilbo Aurrezki Kutxak Elkano kalean dauan Kultur Aretoa zan omenaldiaren asiera. Ni ara nintzaneko jente mordoa batuta aurkitzen zan an, B. Enbaita'ren sendikoak asko, erritar eta ezagunak, txistulariak, argazkariak ez gitxi olakoetan oi danez, Bizkaiko Foru Aldundiko, Bilboko Udaleko, Gasteiz'ko Jaurlaritzako ta olako ordezkari pilloa. Bertsolariak be emen ziran, Jon Mugartegi ta Jon Azpillaga.

Apain-apain eginda daukagu aretoa, erakusketa onako oneikaz osotuta babez be, azkenean miretsiko dogu-

zanakaz: Argazkiak ugari, Enbeita ta familikoenak, Balendin Enbeitak eskuz idatzitako bertsoez polito, B. Enbeitak bere bizitzan zear artutako opari ta garaikurrak asko, liburu ta diskoak, B. Enbeitak egindako eta gaur-egun "Ormaetxe" baserrian dirauen kutxak,... Azkenean, bideo emonaldiak izango dira.

Maiburukoak egokiezan itzak adierazo ostean, asi neban nik neure itz-jarioa. Irakur laburpen batzuk pregoia zer dan azaldu ondoren, nik esanak:

—Aita (Kepa) ta semea (Balendin) biak bertsolari, Enbeita sendia augaitik edo, bertsolaritzan oso ernea dan lez. Biak ezagutzen nitun, aita, ni txiki nintzala be, Karmengo Amaren egunean bertsogintzan etorri oi zala, ta semea, Karmengo egunean eta Olerti-Egunean la urtero Larrara etorten jakulako. Orrez gaiñera, 1958'en bertsolarien txapelketa ospatu zan Bilboko Arenal-ean; ni maiko nintzan beste batzukaz eta Balendini emon geuntson lenengo saria.

—Bere aita lez, emen be abots eder baten jaube zan Balendik. Zoli-zoli abestu oi eben, iñoiz be potik egin bage. Ba ete daki txoriak zer kantatzen dauan, eta eguzkiak zegaitik berotzen dauan? Txoriak lez kantari Enbeita? Ez, Balendinek ba-ekian zer abasten eban, maitasuna, aberria, Jainkoa, barruan eroiana...

—Euskal erri geienetan ibilli zan kantari. Jai bat, ospakizun bat zan lekura, ara dei egiten eutsoen. Eta nor ete genduan geiago? Gipuzkoar Txirrita ala Enbeita? Kepa beintzat, Balendin'en en aita, "Gure Urretxindorra", euskal bertsolari guztien gaiñetik dago, ez izan ezpairik, pentsamentuz, kantuz eta ugaritasunez. Or testigu "Gure Urretxindorra" nik 1971'an Buenos Aire-s'en argitaratu nebana.

—Irakur daiguzan bion lanak. Or aren ta onen liburuak eta bertsoak, Dardar egiten eben arein biotzak bertso kantari Gureak be begia dardar eurok kantatu naiz irakurriz. Maite daigun geure erria eusko-bertsolariak ainbat.

Txalo, txistu ta kantu itz-jarioa amaitzerakoan. Ospakizun bikaiña omenaldiari asiera emoteko.

Aste barruan, asteazkenez, 28'an, lenengo mai-ingurukoa. Gaia: "B. Enbeita, gizon, abertzale, bertsolari". Oneik izango ziran txosten-moilleak: *Pedro Mari Aldana*, Basauriko abesbatzaren zuzendaria; *Kepa Enbeita*, idazlea, Balendinen semea; *Bittor Garaigordobil*, gotzaiña; *Alfonso Irigoien*, Deustuko Uni-

OMENAK

bertsadeko irakasle, Jose Ramon Etxebarria zuzentzaile dala.

Bardin ostiralean be, 30'an, mai-ingurua. Gaia: "Bertsolaritza, atzo, gaur biar". Txosten-emoilleak, oneik: *Juanito Dorronsoro*, Guipuzkoatik, irakasle ta idazle; *Abel Muniategi*, Bizkaitik, bertsolaria, adbokatua; *Abel Enbeita*, Arabatik, bertsolaria, Arabako Ikastoletako bertso Arduraduna, Balendiñen sema; *Ernest Alkhat*, Nafarroatik, bertsolaria, Ipar-aldeko Bertsolari Elkarte-ko idazkaria; Manuel Sein "Xanpun", Lapurdiko eta Xiberuaren izenean, bertsolaria, Jose Ramon Bilbao'k zuzenduta.

Azkenez, azaroaren 1'an, igandez, amaiera aundi-bikaiña egin jakon omenaldiari Bilbo'ko Arriaga antzokian, lau ekiñaldi ederrez.

Lenengo dantza soltiak, norgeiagoka. Parte oneik artu eben: Berriz'ko Tomas Jainaga Itza, Abadiño'ko Felipe Amezua, Bilbo'ko Silbestre Elezkano, Laukiz'ko Felix Mota Eguzkitza ta Kepa, Zabaleta ta Motriku'ren triki-trilarien ekiña.

Gero bertso-saioa. Abel Muniategi'k jarriko zitun gaiak, B. Enbeita'ren bizitzeaz batez be. Kantari barriz bertsolari oneik: Xabier Amuriza, Andoni Egaña, Jon Enbeita, Sebastian Lizaso, Jon Lopategi, Iñaki Murua, Anjel Mari Peñagarikano, Jon Sarasua. Antzokia bete-beterik egoan, eta entzuleak txalo beroz eskertzen eben bertsolari bakotxaren alegin beroa. Nik ez neban izan an egoterik, baiña urrengo igandean euskal telebistatik entzun nitun; zortzirak bete-betea, baiña guzien artean, eder, sentipentsu ta joriak, ondo biribildu ta artez aseak, Jon Enbeita'k bere aita zanari, aititaren doñu ozen-tsuan abestu eutsona. Eta danok be, gaur nik, lotsa barik dautort enbeitar odolak emondako zituak dirala.

Laugarren egintza Enbeita sendikoei oroigarri bat emotea izan zan. Zer orogaillu? Omenaldia babestu eben Erakunden izenean emon jakena. Biotz-ikaraz esker-

tu ebena, ain zuzen. Txalo-otsak durundu bizia sortu eban antzoki barruan.

Ondoren Jose Alberto Pradera, Bilboko Aldundia-ren buru danaren itzok:

"Jaun-andreok: Balendin Enbeita "Urretxindor-semea" zanari ornen egiteko batu gara. Omenaldi hau Bizkai osoak egiten dautso, eta Balendiñen omenaldia izanik, bere sendi guztiarena bere bada.

"Nik neuk, beste askoren moduan, gernikar ume-txoa nintzanetik gaur arte, egin dautsat ornen neure bihotzean. Umetan, Muxikan igaroten nebazan uda guztiak, eta haurtzaro zoragarri hau gogoratzen dodan bakoitzean ezin neike Enbeita-tar sendia ahaztu, eta askoz gitxiago Balendin Enbeita.

"Urretxindor-Umea" azken garaietako bertsolaririk ezagunena dogu, eta omenaldi hau bertsolaria izan dala-ko merezi dau. Baina baita Euskadi eta Euskerea maite izanik, bere bizi guztian heuren alde egin eta garai txarretan zintzotasun eta abertzaletasunez jokatu dau-lako bere.

"Gaur da omenaldi honen azken eguna, baina, jaun-andreok, Balendin Enbeita beti izango dogu geure gogo eta bihoztzean. Eskerrik asko".

Berbok esan ondoren, aurrekulariak euren txanda. *Soka dantza* egindo dabe, Durangon antxaiña lez, Garaiko Sabin Ibabe ta Abadiño'ko Florentzio Berrojalbiz'ek, Berriz, Garai ta Abadiño'ko beste dantzari batzuk be laguntzen dautsela. *Soka dantza* zuzentzen maisu izan da beti Berriz'ko Alejandro Aldekoa.

Azken batean, *Agur Jaunak* Bilboko txistularien Udal Bandak lagundurik. Omenaldi bikaiña. Merezi dau-nari ez jako ukatu bear.